अस्राक्षुरस्रं करुणं रुवन्तो मुहुर्मुहुर्न्यश्वसिषुः कवोष्णं। हा राम हा कष्टमिति ब्रुवन्तः पराङ्मुखैस्ते न्यवृतन्मनोभिः ॥ १७ ॥

ज॰म॰ अस्राक्षुः॥ ते पौरा राममपश्यन्तः करुणं रुवन्तो विलपन्तः रुशब्द इत्यस्य शतरि रूपम् अस्रम् अश्रु अस्राक्षुः मुक्तवन्तः सृजेस्तौदादिकस्य परस्मैपदिनः सिचि सृजिदृशोरित्यम् हलन्तलक्षणा वृद्धिः चोःकुःखरि चेति चर्त्वम् मुहुर्मुहुः भूयो भूयः कवोष्णमीषदुष्णमन्तःसन्तापात् कवश्चोष्ण इति कोः कवादेशः न्यश्वसिषुः श्वसेर्लुङ् ह्यस्तन्त्यादिना श्वसेर्वृद्धिप्रतिषेधः अतोहलादेर्लघोरिति विकल्पस्य प्राप्तत्वात् हा राम हा कष्टं कष्टमिति ब्रुवन्तः पराङ्मुखैः येन गतो रामस्तेन गतैर्मनोभिरित्यभूतैः न्यवृतन् निवृत्तवन्तः द्युद्भ्योलुङीति परस्मैपदविकल्पात् द्युतादित्वादङ्॥ १७॥

भ॰ अस्राक्षुरित्यादि। ते पौरा राममपश्यन्तः करुणं रुदन्तोविलपन्तः अस्रं नेत्रजजलं अस्राक्षुस्त्यक्तवन्तः रुदन्त इति रुदरोदे शतृः अस्राक्षुरिति सृजोशविसर्गे व्यां सिः वर्द्धोऽकिदिति ऋकारस्य रः व्रजवदेति अनिम्त्वात् व्रिः शच्छ्राजेति षङ् षढोःकःसे इति कः क्विलादिति षः अनुस्सिद्धेरिति अनउस् कवोष्णं ईषदुष्णं अन्तःसन्तापात् कत्कवौचाग्न्युष्ण इति ईषदर्थे कवादेशः मुहुर्मुहुर्वारं वारं न्यश्वसिषुः निःश्वसितवन्तः हसादेःसेम इत्यादौश्वसवर्जनात् श्वसेर्न व्रिः हा राम हाकष्टमिति ब्रुवन्तः ते पौराः पराङ्मुखैराम दिगनुसारिभिरपूर्णकामत्वात् परिभूतैर्वा मनोभिरुपलक्षिताः सन्तो निवृत्ताः वृतेर्द्युतादित्वात् शासुलिद्युदिति ङः तेनैव लोपोऽ